

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Tůmy, Ph.D. a soudců JUDr. Marie Grygarové a JUDr. Michala Mědíka ve věci

žalobce: **Rytířský řád Křížovníků s červenou hvězdou, IČ 00408026,**
se sídlem Platněřská 191/4, 110 00 Praha 1,
zastoupený JUDr. Ing. Jiřím Davidem, LL.M., advokátem,
se sídlem Kaprova 40/12, 110 00 Praha 1,

za účasti
účastníka: **Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových,**
se sídlem organizační složky Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2,

o vydání věci, o nahrazení rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Plzeňský kraj, ze dne 30. srpna 2016, č.j. SPÚ 441929/2016/R3532/RR18205, o odvolání účastníka proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 30. března 2017, č.j. 19C 79/2016-97,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se mění jen tak, že výše náhrady nákladů řízení ve výroku III. činí 25.062,- Kč; jinak se rozsudek potvrzuje.
- II. Účastník Česká republika je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 8.228,- Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobce, JUDr. Ing. Jiřího Davida, LL.M., advokáta.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně výrokem I. rozhodl o vydání pozemků p. č. 2947/64, 2947/56, 2947/62, 2947/57, 2947/59, 2947/58, 2984/811, 2984/762, 2984/763, 2984/806, 2984/726, 2984/725, 2984/801, 2984/800, 2984/799, 2984/585, 2984/586, 2984/791, 2984/797, 2984/796, 2984/795, 2984/587, 2984/793, 2984/792, 2984/790, 2984/588, 2984/785, 2984/788, 2984/517, v k. ú. Tachov (dále též „předmětné pozemky“), a to se všemi součástmi a příslušenstvím, žalobci (výrok I.), nahradil shora uvedené rozhodnutí správního orgánu, jímž bylo původně rozhodnuto podle zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále též „zákon o majetkovém vyrovnání“), o nevydání těchto pozemků žalobci (výrok II.) a uložil účastníkovi povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 34.022,50 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupce (výrok III). Soud prvního stupně odůvodnil své rozhodnutí ve věci samé tím, že shledal splnění obecných podmínek pro vydání předmětných pozemků podle § 6 zákona o majetkovém vyrovnání, kdy v tomto směru použil též postup podle § 250e odst. 2 o.s.ř., přičemž se soustředil na spornou otázku týkající se naplnění výjimky podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.
2. Po skutkové stránce vyšel soud prvního stupně ze zjištění, že předmětné pozemky jsou součástí zahrádkářské osady Tachov - východ I. - IV, které tvoří jednotlivé zahrady, přístupové cesty a pozemky pod zahradními chatami. Zahrádkářská osada je zařazena do kategorie trvalá. Zařazení osady do kategorie osad s trvalou životností bylo projednáno v radě Městského národního výboru a schváleno dne 28.10.1987. Dle sdělení Městského úřadu Tachov, odboru výstavby a územního plánování ze dne 31.3.2015, se jedná o pozemky v zahrádkářské kolonii Tachov — východ I. - IV, pro kterou bylo vydáno Městským národním výborem v Tachově územní rozhodnutí o umístění stavby dne 13.2.1989 pod č.j. VÚP 224/89-ÚR 71 a dne 2.10.1990 pod č.j. VÚP 1347 a 2764/90ÚR 105 územní rozhodnutí o využití území pro rozšíření této kolonie o dalších 14 ks zahrad pro Český zahrádkářský svaz v Tachově. Jedná se o pozemky jednotlivých zahrad, na kterých se nachází zahradní chaty, pergoly, kůlny, skleníky, dřevníky a další doplňkové stavby (jedná se o drobné stavby - objekt o zastavěné ploše do 16 m² a výšce max. 4,5 m). Z šetření na místě samém soud prvního stupně zjistil, že na všech zahrádkách se nacházejí drobné stavby (chatky, kůlny, krby apod.), a je patrné, že na zahrádkách se pěstují květiny, příp. ovoce či zelenina. Zahrádky jsou vesměs dobře udržované, na některých je patrná i zimní péče a jednotlivé soubory zahrádek jsou propojeny polními cestami a cestičkami.
3. Na základě citovaných obecných závěrů soudní praxe k problematice restitucí dospěl soud prvního stupně k závěru, že ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání představuje reflexi veřejného zájmu, kterým se modifikovala vůle zákonodárce zmírňovat krivdy nastalé skutečnostmi, jejichž výčet obsahuje ust. § 5 zákona o majetkovém vyrovnání. Za zastavěný pozemek (tedy za pozemek, jehož plochu zabírá stavba jako taková) podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání nelze považovat takové plochy, na nichž jsou umístěny pouze přístřešky, kolny, oplocení apod., pokud tyto stavby buď vůbec nejsou samostatnými věcmi v dřívějším soukromoprávním slova smyslu, nebo se nejedná o stavby hlavní. Soud prvního stupně tak neshledal opodstatněný závěr správního orgánu o zastavěnosti pozemků tvořících předmětnou zahrádkářskou kolonii ve smyslu ust. § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Na rozdíl od zák. č. 229/91 Sb. zákonodárce do tohoto zákona zahrádkářské osady mezi překážky vydání nezařadil a bylo proto na soudu, aby v tomto konkrétním případě existenci zákonné výluky posoudil. Jelikož s ohledem na výsledky dokazování, kdy existence staveb v občanskoprávním smyslu z žádného důkazu nevyplývala, dospěl soud prvního stupně v duchu jím citované judikatury k přesvědčení, že v daném případě není dán žádný zákonný důvod, pro který by sporné pozemky nebylo možné oprávněné osobě vydat.

4. Výrok o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky odůvodnil soud prvního stupně ustanovením § 142 odst. 1 o.s.ř. a vyhl. č. 177/1996 Sb.
5. Proti tomuto rozsudku podal včasné odvolání účastník, které odůvodnil tím, že soud prvního stupně nepřihlédl ke skutečnostem tvrzeným odvolatelem a jím navrženým důkazům, ačkoli k tomu nebyly splněny předpoklady podle §118b o.s.ř., a rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Má za to, že ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání představuje negativní podmínku, tedy v duchu § 1, kdy je účelem vydat historický majetek církvi, pokud tomu nějaká zjevná překážka nebrání. V daném případě předmětné nevydané pozemky podstatným způsobem změnil svůj původní charakter a začaly sloužit potřebám staveb. Dle účastníka navíc nestačí pouhé formální označení pozemků v katastru nemovitostí, když záznamy se mohly v průběhu času zcela odlišit od skutečnosti, nýbrž významné je, jaký charakter mají pozemky v současné době a jak by tedy měly být pozemky fakticky v katastru nemovitostí v současné době zapsány. Soud prvního stupně se tedy nedostatečně zabýval zkoumáním reálného stavu pozemků v současné době. Výsledkem podrobného zkoumání ze strany soudu I. stupně pak mělo být zjištění, k jaké podstatné změně zde došlo, jaký charakter pozemky mají, a zda slouží jako zahrádky k nemovitostem ve vlastnictví třetích osob. Účastník tak uzavřel, že se v projednávané věci jedná o pozemky se stavbou bezprostředně související, a to funkčně, ve smyslu § 7 zákona o majetkovém vyrovnání. Tato funkční souvislost je přitom jednoznačně silnější, než tvrzený zájem žalobce, když předmětné pozemky, sloužící potřebám členům zahrádkářské kolonie, jsou též nezbytné jako zázemí k těmto stavbám zřízeným v souladu se stavebním zákonem, a navíc majiteli jednotlivých zahradních domků jako zázemí plně využívané. Účastník navrhl, aby odvolací soud změnil napadený rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítne a přizná účastníkovi náhradu nákladů řízení.
6. Žalobce se k odvolání účastníka vyjádřil tak, že považuje rozsudek soudu prvního stupně za správný. Odvolání účastníka považuje za účelové, když účastník se jednání u soudu prvního stupně ani místního šetření neúčastnil a provedené důkazy nerozporoval. Souhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že na předmětných pozemcích se nenachází žádné stavby v občanskoprávním smyslu. Pokud na fotografiích z místního šetření jsou některé stavby patrné, nenachází se na předmětných pozemcích. Přístřešky, které se zde nacházejí, nemají povahu samostatných staveb a nejsou řádně povoleny a zkolaudovány. Tyto přístřešky navíc slouží pozemkům k zahradničení, nikoli že by tyto pozemky sloužily nemovitostem ve vlastnictví třetích osob. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a přiznal žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení.
7. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, a to i z důvodů, které nebyly v odvolání výslovně uplatněny (§ 212a, § 205 odst. 2 o.s.ř.), přihlížel k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a poté a dospěl k závěru, že odvolání účastníka ve věci samé není důvodné.
8. Podle § 1 zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, tento zákon upravuje zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostmi, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona státem registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi podle jiného právního předpisu (dále jen „registrované církve a náboženské společnosti“), v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 (dále jen „rozhodné období“) a vypořádání majetkových vztahů mezi státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.
9. Podle § 9 odst. 6 a 10 zák. č. 428/2012 Sb. nedojde-li mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou k uzavření dohody o vydání zemědělské nemovitosti, rozhodne na základě návrhu oprávněné osoby o vydání zemědělské nemovitosti pozemkový úřad; návrh lze podat do 6 měsíců po uplynutí lhůty podle odstavce 2. Účastníky řízení jsou oprávněná osoba a povinná

osoba. Zjistí-li pozemkový úřad, že se nejedná o zemědělskou nemovitost, návrh oprávněné osoby na vydání nemovité věci zamítne; v takovém případě se postupuje podle § 10 odst. 4 (odst. 6). Rozhodl-li pozemkový úřad podle tohoto zákona, může být tato věc projednána v řízení podle části páté občanského soudního řádu. K řízení je v prvním stupni příslušný krajský soud (odst. 10).

10. Podstatou řízení o žalobě ve věci, o níž bylo rozhodnuto správním orgánem, podle části páté o.s.ř. je nové projednání sporu nebo jiné právní věci v oblasti soukromého práva u soudu a nové rozhodnutí ve věci, dospěje-li soud k jiným závěrům než správní orgán. Nové projednání věci soudem tak navazuje na řízení před orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou soudem definitivně projednány a rozhodnuty, aniž by věc mohla být vrácena správnímu orgánu k dalšímu projednání a rozhodnutí. Nejedná se tedy o přezkum rozhodnutí správního orgánu, nýbrž o řízení, ve kterém soudy v občanském soudním řízení znovu projednávají a meritorně (věcně) rozhodují spory a jiné věci soukromého práva, o nichž (jako výjimka z pravidla) rozhodly podle zákona již dříve správní orgány. Věc je soudem znovu v celém rozsahu projednána a posouzena jak po stránce skutkové, tak právní, přičemž soud není v tomto řízení vázán ani skutkovým stavem, jak byl v předchozím správním řízení zjištěn správním orgánem, ani jeho právním hodnocením věci.
11. Po skutkové stránce ob stojí napadený rozsudek soudu prvního stupně v tom, že soud prvního stupně postupoval ve smyslu § 250e odst. 2 o.s.ř. a vzal za svá skutková zjištění správního orgánu a rovněž shodná tvrzení účastníků, pokud jde o skutkové závěry správního orgánu o tom, že ve smyslu zákona o majetkovém vyrovnání je účastník osobou povinnou podle § 4 písm. a), předmětné pozemky jsou zemědělskými nemovitostmi podle § 2 písm. b), byly oprávněné osobě odňaty na základě restitučního důvodu podle § 5 písm. a), a to v rozhodném období podle § 1, přičemž žalobce jako právní nástupce oprávněné osoby ve smyslu § 3 písm. b) svůj restituční nárok řádně a včas uplatnil u osoby povinné podle § 9, když ostatně tyto skutečnosti nebyly mezi účastníky sporné.
12. Soud prvního stupně se tak správně soustředil na posouzení sporného tvrzení účastníka, že vydání předmětných pozemků brání důvod ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.
13. Podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání věc nelze vydat v případě, že se jedná o zastavěný pozemek; za zastavěný pozemek se považuje část pozemku, která byla poté, kdy se stala předmětem majetkové krivdy v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5, zastavěna stavbou nebo částí stavby schopnou samostatného užívání (dále jen „stavba“), byla-li stavba zřízena v souladu se stavebním zákonem a je užívána, a dále část pozemku s takovou stavbou bezprostředně související a nezbytně nutná k užívání stavby; za zastavěný pozemek se rovněž považuje část pozemku zastavěná stavbou, která je ve vlastnictví jiné osoby než je stát nebo oprávněná osoba, a dále část pozemku s takovou stavbou bezprostředně související a nezbytně nutná k užívání stavby.
14. Při právním posouzení projednávané věci vychází odvolací soud ve své rozhodovací praxi ustáleně z názoru, že ve věcech založených na uplatnění restitučního nároku oprávněnou osobou na vydání odňaté věci podle zvláštního předpisu o zmírnění některých majetkových krivd spáchaných v minulosti státem není dán jakýkoli zvláštní ústavněprávní rozměr věci ve smyslu ochrany majetku oprávněné osoby podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod ani podle čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 ze dne 20. března 1952 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 (vyhlášeno ve Sbírce zákonů jako sdělení Federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb.), popř. dalších mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. V tomto směru je nutno především konstatovat, že neexistuje žádné základní lidské právo (a již vůbec ne osob právnických) na navrácení vlastnického práva k majetku odejmutému v minulosti z různých důvodů soukromým

osobám v rámci výkonu státní moci na základě dřívějších právních předpisů či individuálních právních aktů vydaných v daném státě. Rozhodnutí moci zákonodárné určitého státu o rozsahu a způsobu revize některých dřívějších majetkových přesunů, jež jsou později při změně politického uspořádání státu shledány za formu majetkové křivdy spáchané dřívějším státním režimem, je pouze důsledkem právně politické vůle moci zákonodárné daného státu, nikoli projevem základního či jiného veřejného subjektivního (ústavního) práva majetkové povahy konkrétní osoby vůči tomuto státu. Proto platí, že restitučním zákonodárstvím český stát konstitutivně (pozitivněprávně) zakládá za vymezených podmínek právo na nápravu majetkové křivdy spáchané vůči určitým osobám, nikoli že by pouze stanovil zákonnou ochranu a způsob výkonu jinak nezávisle existujícího přirozeného práva těchto osob, jež by mělo odraz v tuzemském ústavním pořádku. To platí i z hlediska mezinárodních závazků, jimiž je Česká republika vázána, včetně shora citované Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jejích dodatkových protokolů.

15. Zcela odlišným, a z hlediska projednávané věci v zásadě nesouvisejícím, ústavněprávním rozměrem pak je ochrana legitimního očekávání nabytí majetku ve smyslu čl. 11 LZPS a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jež bylo v poměrech tuzemského práva založeno (suverénním) příslibem moci zákonodárné přijmout právní úpravu o způsobu majetkového vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi (srov. § 3 zák. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, § 29 zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, vše ve znění účinném do 31.12.2012). Tento ústavněprávní aspekt se však týká pouze situace, kdy se zákonodárce rozhodne, že určitou oblast upraví, tento úmysl v zákoně vysloví, avšak předvídanou regulaci nepřijme. Takto založený ústavní nárok se tedy koncentruje pouze na samotné vyplnění protiústavní mezery v zákonodárství spočívající v tom, že dosud nebyla přijata předpokládaná restituční právní úprava (srov. zejm. nález Ústavního soudu ze dne 1.7.2010 ve věci sp.zn. Pl. ÚS 9/07). Nezakládá však žádnou konkrétní povinnost státu ohledně rozsahu, obsahu, způsobu či procesních podmínek realizace tohoto majetkového vypořádání. Lze tedy uzavřít, že shora uvedené legitimní očekávání dotčených subjektů bylo v oblasti majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi naplněno samotným přijetím zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, v poměrech demokratického právního státu, čímž byl uvedený ústavní nárok naplněn. Na konkrétní podobu podmínek stanoveného restitučního procesu však daný ústavní nárok nedopadá.
16. Proto platí, že právní posouzení restitučního nároku uplatněného žalobcem je založeno pouze na výkladu podústavního (jednoduchého) práva. Jinými slovy jde o individuální aplikaci právně politického rozhodnutí moci zákonodárné demokratického právního státu, jímž Česká republika v současnosti je (srov. též čl. 1 Ústavy České republiky), o obsahu, rozsahu a způsobu zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostem. I zde pak samozřejmě platí obecná zásada ústavně konformního výkladu a aplikace norem jednoduchého práva způsobem, který nevybočuje z mezí dotčených ústavně zaručených základních lidských práv. Jedná se však o obecný ústavní příkaz výkladu a aplikace všech norem jednoduchého práva, nikoli o zvláštní znak restitučního zákonodárství. V tomto smyslu nepřestavuje žádné specifikum ani výkladový přístup *ex favore restitutionis* dovozovaný v rozhodovací činnosti Ústavního soudu především v řízeních o návrzích na zrušení napadených ustanovení restitučních předpisů pro neústavnost. Z hlediska výkladu norem restitučních předpisů se však v konečném důsledku nejedná o nic jiného, než o projev obecného výkladového principu teleologického (účeloslovného, *e ratione legis*) vztaženého na poměry restitučního zákonodárství, jehož účelem je částečné zmírnění následků minulých majetkových a jiných křivd vzniklých v období od 25.2.1948 do 1.1.1990, a to při proporcionálním respektování jiných významných veřejných zájmů nebo práv třetích subjektů. Uvedená zásada tedy nezakládá žádné zvláštní právní postavení osob uplatňujících své restituční nároky oproti

jiným účastníkům správních či soudních řízení, nýbrž směřuje pouze k tomu, aby i při výkladu restitučního zákonodárství byl šetřen účel a předmět těchto právních norem, což odvolací soud níže uvedeným způsobem činí (podrobněji pak např. v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.9.2016 ve věci sp.zn. 4Co 135/2015).

17. Na základě uvedených východisek je potom nutné přistoupit též k výkladu výluky z restitučního vydávání nemovitostí podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.
18. Při výkladu této výluky, pokud jde o restituční vydávání zemědělských nemovitostí, je možno zásadně vyjít ze závěrů soudní praxe při výkladu zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě, jenž ve svém ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) obsahoval jak z hlediska dikce, tak i z hlediska svého účelu, obdobnou výjimku z restitučního vydávání zemědělských pozemků. Přitom posouzení rozsahu výjimky z restitučního vydávání zemědělských (lesních) pozemků z důvodu existence stavby na pozemku, je posouzením ryze právním založeným na úvaze, jaká konkrétní hospodářská (stavební) činnost na pozemku má být zohledněna z hlediska účelu restitučního zákonodárství, jímž je zmírnění (nikoli odstranění) některých (nikoli veškerých) majetkových křivd spáchaných v rozhodném období, a to s respektem jak k různým existujícím veřejným zájmům, tak i k opodstatněným zájmům dotčených osob s ohledem na běh času a další dějinný vývoj (tj. při zachování principu proporcionality v restitučních věcech, srov. obdobně též např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1.7.2014 ve věci sp.zn. I. ÚS 581/14).
19. Proto na samotnou správnost a použitelnost závěrů týkajících se posuzování překážky vydání zemědělských pozemků z důvodu jejich zastavěnosti podle zákona o majetkovém vyrovnání nemůže mít samo o sobě vliv zavedení odlišného chápání pojmu nemovitě (hmotné) věci v právním smyslu podle zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, kdy s účinností od 1.1.2014 se již stavby spojené se zemí pevným základem zásadně nepovažují za samostatné věci v právním slova smyslu, nýbrž tvoří součást pozemku (§ 498 o. z.). V tomto se však jedná pouze o jiný právní přístup ke klasifikaci věci v právním smyslu, a to navíc především pro účely vymezení předmětu soukromých absolutních (věcných) práv, a není proto žádného důvodu, aby za účelem odlišným, kterým je zmírnění některých dějinných majetkových křivd, nebylo právní chápání stavby jako překážky restitučního vydání pozemku pojmáno odlišně, a to právě s ohledem na sledovaný účel restituční úpravy.
20. V tomto směru pak soudní praxe v minulosti dospěla k závěru, že pro posouzení toho, zda lze zastavěný pozemek vydat, je (při splnění ostatních zákonem stanovených podmínek) rozhodující, 1) zda se jedná o samostatnou stavbu (ve smyslu právní úpravy účinné do 31.12.2013) jako způsobilý předmět občanskoprávních vztahů, nikoli o součást věci jiné (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2005 ve věci sp.zn. 30Cdo 821/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.11.2012 ve věci sp.zn. 15Cdo 898/2012), a zároveň 2) zda taková stavba brání či nebrání zemědělskému či lesnímu využití pozemku (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2009 ve věci sp.zn. 28Cdo 376/2008).
21. Na základě opakování a doplnění dokazování dospěl odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně ke skutkovému závěru, že z navržených a provedených důkazů nelze učinit spolehlivý skutkový závěr o tom, že žádný z předmětných pozemků není zastavěn stavbou v dřívějším soukromoprávním smyslu. Byť všechny předmětné pozemky jsou evidovány jako travní porost, přesto jak z fotomapy dané lokality, tak z fotodokumentace pořízené soudem prvního stupně při ohledání na místě samém, je patrné, že na některých z předmětných pozemků se zjevně nacházejí výsledky stavební činnosti, u nichž nelze pouze z provedených důkazů (pozitivně) spolehlivě zjistit, zda se jedná o stavby ve shora uvedeném smyslu či nikoli.
22. V tomto směru je pak významné, že vzhledem k absenci řádného poučení účastníků ze strany soudu prvního stupně o tzv. koncentraci řízení podle § 250d o.s.ř. či o tzv. neúplné apelaci podle § 119a o.s.ř. mohli účastníci řízení uplatnit i v odvolacím řízení nová tvrzení a navrhnout nové

důkazy k jejich prokázání. Vzhledem ke shora uvedenému skutkovému zjištění odvolacího soudu, na jehož základě nebylo možno učinit spolehlivý závěr o povaze stavební činnosti na předmětných pozemcích, dal odvolací soud účastníkovi řádné poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. o jeho povinnosti doplnit v tomto smyslu tvrzení a navrhnout důkazy k prokázání doplněných tvrzení s poučením o následcích.

23. Na toto poučení reagoval účastník tak, že uplatnil především tvrzení o zastavěnosti všech předmětných pozemků ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Opodstatněnost takového tvrzení však vylučuje provedené dokazování, z něhož bylo zjištěno, že na některých z předmětných pozemků se stavby ve shora uvedeném smyslu dost dobře nacházet nemohou. Co do konkrétnějších tvrzení v této otázce zůstalo poučení dané odvolacím soudem účastníkovi bez odezvy.
24. K návrhu účastníka, jenž byl učiněn v reakci na shora uvedenou výzvu odvolacího soudu, aby odvolací soud „připustil vedlejšího účastníka do řízení“ na straně státu, odvolací soud ve smyslu § 41a odst. 3 o.s.ř. nepřihlížel, neboť takovýto úkon ve vztahu ke vzniku vedlejšího účastnictví není v řízení přípustný a procesní předpisy vznik vedlejšího účastnictví tímto způsobem neumožňují.
25. Lze tak uzavřít, že účastník v řízení neunesl břemeno tvrzení a důkazní ohledně své obrany spočívající v obecné rovině v tom, že předmětné pozemky jsou zastavěny stavbou v dřívějším soukromoprávním smyslu podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.
26. Vedle samotné přímé (faktické) zastavěnosti požadovaného pozemku vlastní stavbou ve shora uvedeném smyslu představuje překážku pro vydání daného pozemku též situace, kdy tento pozemek (nebo jeho část) s takovou stavbou bezprostředně souvisí a je nezbytný pro její užívání. Bezprostřední souvislost a funkční nezbytnost pozemku a stavby pak může vyplývat též z existence uceleného souboru budov a pozemků, které spolu tvoří jeden funkční celek, jenž lze souhrnně nazvat areálem (srov. zejm. soudem prvního stupně správně citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.10.2007 ve věci sp.zn. 28Cdo 2518/2006).
27. Odvolací soud se z hlediska obecného výkladu restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání ztotožňuje s názorem soudu prvního stupně, že existence tzv. zahrádkářské kolonie (osady) zahrnující vícero pozemků či staveb na nich umístěných, jež jsou všechny užívány pro drobnou zemědělskou činnost, nepředstavuje pouze z tohoto důvodu areál jako ucelený soubor budov a pozemků s vnitřně provázanou funkčností. Naopak účelem jednotlivých pozemků je zásadně (pokud možno) jejich samostatné obhospodařování jednotlivými uživateli dle své vlastní volby a nezávisle na konkrétním způsobu užití pozemků ostatních uživatelů. Vlastnickým oddělením jednotlivých pozemků v rámci tzv. zahrádkářské kolonie (osady) nebude možnost užívání ostatních pozemků a případných staveb na nich nikterak dotčena.
28. Uvedený závěr opodstatňuje též výkladová metoda historická, když podle zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, byla existence zahrádkové či chatové osady považována za zvláštní důvod restituční výluky podle § 11 odst. 1 písm. d). Tedy mimo rozsah výluky z důvodu zastavěnosti pozemku podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. c), jež z hlediska svého obsahu a účelu odpovídá významu ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Pakliže zákonodárce zvláštní výluku týkající se zahrádkových či chatových osad na rozdíl od dřívějšího restitučního předpisu do zákona o majetkovém vyrovnání nevložil, lze dovodit, že samotná existence zahrádkové či chatové osady výlukový důvod podle zákona o majetkovém vyrovnání zakládat nemůže.
29. Nehledě pak na to, že i při opačném výkladu by pro úspěch obrany účastníka chyběla dostatečná skutková zjištění, neboť i existence areálu ve shora uvedeném smyslu je formou bezprostřední souvislosti a nezbytné nutnosti určitého pozemku (pozemků) pro užívání stavby (staveb) ve

smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Pakliže v řízení nebyla ze strany účastníka ani přes dané poučení tvrzena a prokázána existence konkrétní stavby (staveb) ve shora uvedeném smyslu na některém z dotčených pozemků, nebylo možno učinit ani žádné posouzení konkrétní bezprostřední souvislosti a nezbytné nutnosti pozemků pro užívání staveb jako podmínky existence areálu ve shora uvedeném smyslu ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.

30. Obdobný závěr pak platí i o případné bezprostřední souvislosti a nezbytné nutnosti jednotlivých předmětných pozemků pro užívání konkrétních jednotlivých staveb v daném místě (tj. mimo úvahu o zahrádkářské kolonii jako uceleném areálu ve shora uvedeném smyslu). I v tomto směru však byla tvrzení a důkazní návrhy účastníka i přes dání poučení zcela nedostatečné, což znemožnilo jakékoli posouzení existence uvedené restituční výluky ve vztahu k jednotlivým předmětným pozemkům.
31. Pouze pro úplnost pak lze uvést, že odvolací soud již ve své dosavadní rozhodovací praxi dospěl k závěru, že podmínka bezprostřední souvislosti a funkční nezbytnosti pozemků a stavby může být zohledněna pouze v rozsahu nezbytného (nikoli však nutně komfortního) užívání dotčených staveb vzhledem k jejich účelu. Naopak význam v tomto směru nemají jiné veřejnoprávní podmínky vyplývající kupříkladu z pravidel územního plánování stanovené pro řešení nové výstavby v dané lokalitě, jež jinak vyplývají zejména ze závazných částí platné územně plánovací dokumentace (zejm. územního plánu obce), jako jsou kupříkladu maximální poměry zastavěnosti území apod. (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.12.2016 ve věci sp.zn. 4Co 61/2016).
32. Dále pak odvolací soud ve své rozhodovací praxi dovodil, že při posuzování bezprostřední souvislosti a nezbytné nutnosti pozemku k užívání stavby jako výluky z restitučního vydávání podle zákona o majetkovém vyrovnání je nutno vycházet především z hlediska právně vlastnického, jež však (na rozdíl od přístupu dle některých dřívějších restitučních úprav) nelze chápat pouze jako stav vlastnické jednoty vlastníka stavby a pozemku, neboť zákon o majetkovém vyrovnání výslovně předpokládá, že bezprostřední souvislost a nezbytná nutnost pozemku pro užívání stavby může existovat i ve vztahu mezi odlišnými vlastníky pozemku a stavby. Proto určitý zvláštní zájem vlastníka stavby odlišného od státu na zachování dosavadní vlastnické úpravy k bezprostředně souvisejícímu a nezbytně nutnému pozemku je rovněž kritériem, jež musí být podle okolností konkrétní věci poměřováno (srov. též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30.3.2017 sp.zn. 4Co 180/2016).
33. V poměrech projednávané věci by pak určitý zvláštní zájem vlastníka stavby (lhotejno, zda se stavba nachází přímo na předmětném pozemku či na pozemku jiném) odlišného od vlastníka předmětných pozemků (tj. státu) mohl případně (vzhledem ke konkrétním zjištěným okolnostem) spočívat například v tom, že přes předmětný pozemek vede jediná účelná přístupová cesta od stavby (ve shora uvedeném smyslu) na (veřejnou) pozemní komunikaci na základě dosavadních užívacích oprávnění, což by představovalo též možný způsob zohlednění ustálené právní zásady *quieta non movere*, a to v nezbytně nutném rozsahu vzhledem k účelu a cílům restitučního zákonodárství
34. Proto u těch pozemků, kde vzhledem k obecným zjištěním odvolacího soudu o poloze a způsobu užívání předmětných pozemků mohla tato situace případně přicházet v úvahu, dal odvolací soud účastníkovi zvlášť poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. Přesto ani v této části účastník žádné konkrétní rozhodující skutečnosti ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání nedoplnil.
35. Lze tedy uzavřít, že v řízení nebyly zjištěny takové rozhodující skutečnosti, jež by umožnily učinit závěr, že na některý z předmětných pozemků se vztahuje výluka z restitučního vydávání podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Existence jiné výluky podle § 8 zákona nebyla v řízení tvrzena ani jinak zjištěna.

36. Proto odvolací soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že odvolání účastníka ve věci samé není opodstatněné a rozhodnutí soudu prvního stupně je ve svém výroku I. věcně správné.
37. Odvolací soud přezkoumal též závislý nákladový výrok II. a dospěl k závěru, že výše náhrady nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky stanovená soudem prvního stupně správná není. Soud prvního stupně sice správně vyšel z ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř. a vyhl. č. 177/1996 Sb. ve vztahu k odměně a hotovým výdajům zástupce žalobce. Odvolací soud je však názoru, že odměna za zastupování žalobce advokátem v mezích vyúčtování předloženého zástupcem přísluší pouze v souvislosti se 4 úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby, účast na 2 ústních jednáních) se sazbou podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhl. ve výši 3.100,- Kč za jeden úkon právní služby a s jedním úkonem právní služby se sazbou ve výši 1/2 sazby podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhl. (účast při vyhlášení rozsudku). Úkony spočívající v poradě s klientem sice představují úkony právní služby ve smluvním poměru mezi advokátem a klientem na základě jejich svobodné dohody o rozsahu prováděných úkonů advokáta, nejedná se však zásadně o účelně vynaložený náklad řízení ve smyslu § 137 o.s.ř., když v řízení nenastala žádná taková zvláštní (mimořádná) okolnost, jež by nutnost dalších porad žalobce a jeho zástupce (navíc v rozsahu přesahující 1 hodinu) vyžadovala. Dále pak žalobci přísluší náhrada hotových výdajů zástupce v paušální výši 5x 300,- Kč podle § 13 odst. 3 vyhl., náhrada cestovních výdajů zástupce osobním automobilem na ústní jednání a zpět v celkové výši 4.362,- Kč, náhrada za promeškaný čas zástupce na cestě k ústním jednáním a zpět ve výši 9x 100,- Kč dle § 14 vyhl., náhrada DPH 21% z odměny a náhrad ve výši 4.349,52 Kč, celkem tedy 25.062,- Kč.
38. Proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil podle § 220 odst. 1 o.s.ř. pouze ve výši náhrady nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky ve výroku III., ve zbytku rozsudek jako věcně správný podle § 219 o.s.ř. potvrdil.
39. O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodl odvolací soud dle ustanovení § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a v odvolacím řízení zcela úspěšnému žalobci přiznal účelně vynaložené náklady, které mu v odvolacím řízení vznikly. Na základě shora uvedených závěrů, jež se uplatní i pro řízení odvolací, je účastník povinen nahradit žalobci náklady odvolacího řízení spočívající v paušální odměně za zastupování advokátem odvozené ze sazby odměny dle § 9 odst. 4 písm. d) vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve výši 3.100,- Kč v souvislosti se dvěma úkony právní služby. Zástupce učinil v řízení před odvolacím soudem dva úkony právní služby (§ 11 odst. 1 písm. d/ a g/ advokátního tarifu). Dále žalobci přísluší paušální náhrada hotových výdajů zástupce ve výši 2x 300,- Kč dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, a náhrada DPH z odměny a náhrad ve výši 1.428,- Kč, neboť zástupce je plátcem této daně (§ 14a odst. 1 advokátního tarifu a § 137 odst. 1 a odst. 3 písm. a/ o.s.ř.). Celkem tak činí náhrada nákladů odvolacího řízení žalobce 8.228,- Kč, a v odvolacím řízení procesně neúspěšný účastník je povinen plnit do platebního místa v souladu s § 149 odst. 1 a ve lhůtě dle § 160 odst. 1 o.s.ř.
40. Pouze pro úplnost pak odvolací soud uvádí, že pokud jde o formální stránku věci týkající se označení státu jako účastníka řízení v záhlaví soudního rozhodnutí, je v tomto směru rozhodující především to, že subjektem se způsobilostí být účastníkem civilního soudního řízení je Česká republika jako stát, jemuž náleží právní osobnost (§ 19 o.s.ř.), přičemž ze zákona o majetkovém vyrovnání nelze dovodit, že by tento zákon upravoval způsobilost být účastníkem civilního soudního řízení na straně státu odlišně. Označení organizační složky v záhlaví soudního rozhodnutí proto představuje pouze označení orgánu, který v rámci svěřené pravomoci za stát v řízení vystupuje ve smyslu § 21a o.s.ř. a s nímž soud (v okamžiku svého rozhodnutí) procesně jedná. Pakliže v řízení bylo doloženo uzavření dohody o jednání Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových za stát v projednávané věci podle § 6 odst. 1 zák. č. 201/2002 Sb., bylo nutno nadále v řízení procesně jednat s touto organizační složkou státu (tedy zejména jí doručovat soudní písemnosti, umožnit jí účast u ústního jednání apod.), a tudíž je tato organizační složka jako orgán vystupující procesně za stát v projednávané věci uvedena v záhlaví tohoto soudního rozhodnutí. Toto označení pak nic nemění na tom, jaká organizační složka státu

je případně oprávněna či povinna v rámci své působnosti vystupovat jménem státu při uplatňování jemu přiznaných práv či plnění jemu uložených povinností (srov. 21 odst. 4 zák. č. 201/2002 Sb.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 o.s.ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně. O přípustnosti dovolání rozhoduje podle § 239 o.s.ř. pouze dovolací soud.

Nebude-li povinnost stanovená tímto rozsudkem splněna dobrovolně, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh.

Praha 13. září 2018

JUDr. Pavel Tůma, Ph.D., v.r.
předseda senátu